

Bez raportowania ani rusz. Dlaczego MŚP powinny skupić się na ESG?

Laureaci programu Przedsiębiorstwo Fair Play - głównie małe i średnie firmy – to podmioty społecznie odpowiedzialne, które są sprawnie zarządzane i prowadzą działalność z poszanowaniem swoich klientów, dostawców, pracowników, otoczenia społecznego, a także środowiska naturalnego. Starają się doskonalić w każdym aspekcie, są kreatywne, rozwijają działalność z myślą o przyszłości. Jednak kiedy otoczenie zewnętrzne tak szybko się zmienia, jak to miało miejsce w ciągu ostatnich trzech lat, przedsiębiorcy koncentrują się na dostosowaniu się do nowych okoliczności i do nowych wymogów prawnych „tu i teraz”. W większości mniej uwagi kierują na kwestie, które ich obecnie nie dotyczą. Ale czy na pewno kwestie raportowania w zakresie ESG¹ ich nie dotyczą?

5 stycznia 2023 roku weszła w życie Dyrektywa CSRD² w sprawie sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju przyjęta przez Parlament Europejski. Państwa członkowskie mają 18 miesięcy na jej implementację. Dyrektywa rozszerza zakres podmiotów, które będą zobowiązane do raportowania, uszczegóławia i jednocześnie poszerza zakres ujawnianych informacji, wprowadza jednolity elektroniczny format raportowania, a także wymóg audytowy. CSRD to ważny krok we wdrażaniu założeń Zielonego Ładu, ale także w kierunku znaczącego zwiększenia wymogów raportowych w zakresie ESG w Europie.

Realizując 26. edycję programu Przedsiębiorstwo Fair Play postanowiliśmy zapytać uczestników³ czy znają dyrektywę CSRD. 62% przedsiębiorców, którzy odpowiedzieli na to pytanie nie zna tej dyrektywy. Wśród nich największy odsetek – 76%, stanowią firmy zatrudniające od 10 do 249 pracowników, mikrofirmy stanowią 17% w tej grupie, a pozostałe 7% to firmy duże, zatrudniające co najmniej 250 osób. Przedsiębiorstwa o przychodach od 10-49 mln zł stanowią w tej grupie 46% (te o przychodach do 10 mln zł stanowią 31%, a pozostałe 23% firm zanotowało minimum 50 mln zł przychodów). W grupie podmiotów, które nie znają dyrektywy CSRD ponad połowa (52%) to firmy usługowe, 32% - produkcyjne, a 16% - handlowe. Wśród 38% przedsiębiorstw, które odpowiedziały, że znają dyrektywę CSRD dominują większe podmioty, jeśli chodzi o liczbę pracowników i przychody firmy oraz firmy produkcyjne (55% w tej grupie firm).

Zgodnie z dyrektywą CSRD obowiązkowe raporty nie będą już dotyczyły elity największych spółek giełdowych (które obecnie są zobowiązane do raportowania, ale w mniejszym zakresie, niż to będzie obowiązkowe w niedługiej przyszłości), ale staną się codziennością także mniejszych podmiotów. Duże spółki giełdowe zatrudniające powyżej 500 pracowników raportują już za 2024 rok w 2025 roku. Te z liczbą pracowników powyżej 250 (nie tylko giełdowe) raportują już za 2025 rok w 2026 roku. A małe i średnie giełdowe spółki to wyzwanie czeka za 2026 rok w 2027 roku. Dla tych ostatnich spółek przewidziano 3-letni „okres przejściowy”, czyli mogą

przesunąć raportowanie i rozpocząć je od roku 2029. Oznacza to, że przez te pierwsze trzy lata stosowania środków oraz w razie gdyby nie były dostępne wszystkie niezbędne informacje dotyczące łańcucha wartości jednostki, jednostka wyjaśnia wysiłki podjęte w celu uzyskania niezbędnych informacji na temat swojego łańcucha wartości, powody, dla których nie można było uzyskać wszystkich niezbędnych informacji oraz swoje plany uzyskania wszystkich niezbędnych informacji w przyszłości.

Raportowanie ESG nie obejmie MŚP nie giełdowych i mikroprzedsiębiorstw chyba, że znajdą się w łańcuchu dostaw podmiotów, które są do tego zobowiązane.

Badanie przeprowadzone wśród uczestników programu Przedsiębiorstwo Fair Play wykazało, że ponad połowa przedsiębiorców – 52% nie wie, co oznacza raportowanie w zakresie ESG (pozostała grupa - 48% wie), a niemal 60% przedsiębiorców nie wie, kiedy ich firmy będą zobligowane do raportowania w zakresie ESG. Może to zaskakiwać, ponieważ wśród Przedsiębiorstw Fair Play jest bardzo wiele podmiotów będących dostawcami dużych podmiotów w Polsce i Europie, które będą zobligowane do raportowania już wkrótce.

52%
*firm nie ma wiedzy
o raportowaniu ESG*

environment
środowisko

Wydaje się, że jest jeszcze czas, ale jeżeli wejść w życie ESRS, czyli europejskie standardy zrównoważonego raportowania (europejskie wskaźniki raportowania) to raportowanie będzie naprawdę bardzo wymagające. Przygotowanie do niego należy rozpocząć jak najszybciej od zaplanowania konkretnych długoterminowych celów i działań służących zrównoważonemu rozwojowi firmy i jej oferty produktowej. Od firmy wymaga się bowiem, aby przedstawiła w raporcie swoją strategię

oraz efekty jej wdrażania. Firma ma także pokazać dostosowanie swojej organizacji do nowej koncepcji zrównoważonego prowadzenia biznesu. Raportowanie jest końcowym etapem zrównoważonego rozwoju firmy, ale bardzo ważnym ze względu na wprowadzany obowiązek prawny oraz coraz częstsze oczekiwania klientów, dostawców lub instytucji bankowych.

Istotą raportowania jest zaprezentowanie poprawy oddziaływania firmy i jej produktów czy usług na klimat, środowisko, zdrowie i samopoczucie pracowników, konsumentów czy lokalnej społeczności.

Jolanta Okońska-Kubica, Przewodnicząca Komitetu KIG ds. ESG

Firmy małe i średnie powinny myśleć o zrównoważonym rozwoju ze względu na możliwości rozwojowe, ograniczenie ryzyk i kosztów związanych z działalnością niezgodną z zasadami zrównoważonego rozwoju, wykorzystanie korzyści i znalezienie nisz oraz przewag rynkowych w nowym zmieniającym się otoczeniu prawnym i rynkowym związanym z oczekiwaniami rynku aby być bardziej przyjaznym środowisku i klimatowi oraz żeby być bardziej odpowiedzialnym społecznie.

Firmy powinny zadbać o swój zrównoważony rozwój po to, aby mogły konkurować z dużymi firmami, które będą coraz bardziej zrównoważone, bo tego wymagać będzie od nich prawo. Tworząc swoją reputację i markę firmy odpowiedzialnej z pewnością przyciągną konsumentów świadomych społecznie i środowiskowo. Ponadto, działania zrównoważone mają potencjał przyciągnięcia inwestorów, którzy starają się inwestować w firmy z poszanowaniem dla środowiska i społeczności. Zrównoważony rozwój to także optymalizacja wykorzystania zasobów i likwidacja marnotrawstwa. To także redukcja zużycia energii i wody oraz optymalizacja procesów produkcyjnych. Dzięki temu firmy mogą osiągnąć oszczędności finansowe i zmniejszyć swoje negatywne oddziaływanie na środowisko. Zrównoważony rozwój może pomóc firmom małym i średnim w zabezpieczeniu się przed ryzykiem i zapewnieniu ciągłości działania. Firmy zrównoważone dbają także o budowanie zdrowszych relacji z klientami, pracownikami i innymi interesariuszami, co może wspomagać ich stabilność. Warto być w łańcuchach wartości zrównoważonych dużych firm i warto samemu takie relacje budować.

Wymagania związane ze zrównoważonym raportowaniem mogą stanowić szczególne wyzwanie dla polskich małych i średnich firm ze względu na zakres poruszanych zagadnień, a także stopień ich szczegółowości. Polscy przedsiębiorcy z sektora MŚP mogą stanąć przed realnym ryzykiem negatywnej selekcji i zagrożeniem „wyłączenia” ich z łańcuchów dostaw przez większych przedsiębiorców, będących ich kluczowymi kontrahentami, ze względu na ryzyko niedopełnienia celów, np. klimatycznych, GOZ, emisyjnych.

Aby ułatwić przedsiębiorcom przygotowanie się do tej wielkiej zmiany i pomóc im uniknąć odcięcia z łańcuchów dostaw, Komitet KIG ds. ESG wraz z partnerami przygotowuje Krajowy Standard ESG – manual dla firm wyznaczający obszary podlegające weryfikacji oraz kierunki, w których firma powinna zmierzać w zakresie zrównoważonego rozwoju. Wskaźniki Krajowego Standardu ESG będą dostosowane do polskich uwarunkowań prawnych i biznesowych, ale będą kompatybilne z unijnymi. Jednocześnie, KIG wraz z ADN Akademia prowadzi Szkołę ESG. Szkolenia z zakresu zrównoważonego rozwoju i raportowania ESG zorganizowane pod opieką merytoryczną ekspertów Komitetu KIG ds. ESG zwiększają wiedzę przedsiębiorców na temat transformacji klimatycznej, a w szczególności wyzwań i wymagań związanych z nowymi regulacjami na poziomie Unii Europejskiej.

Tylko dzięki podjęciu tych wszystkich aktywności firma będzie w stanie zaraportować oczekiwaną przez klientów, dostawców i instytucje finansowe transformację w kierunku zrównoważonego rozwoju.

Nawet jeśli firmy z sektora MŚP nie będą musiały w najbliższym czasie składać raportu niefinansowego to zachodząca zmiana i tak ich dotyczy w sposób pośredni. Informacji dotyczących chociażby ich śladu węglowego dla produktów czy organizacji będą od nich wymagać między innymi współpracujące z nimi duże przedsiębiorstwa, które mają obowiązek wykazać różne wskaźniki w zakresie łańcuchów wartości, w tym łańcuchów dostaw.

Raportowanie niefinansowe będzie też miało swoje przełożenie na działania eksportowe polskich przedsiębiorstw. Ponieważ w ostatnich latach handel zagraniczny okazał się ratunkiem dla polskiej gospodarki, zwłaszcza w okresie pandemicznym, utrzymanie się na międzynarodowych rynkach w świetle nowych wytycznych europejskich, będzie kolejnym wyzwaniem dla firm.

W trakcie audytów przeprowadzanych w ramach weryfikacji uczestników programu Przedsiębiorstwo Fair Play dowiadujemy się, jak wiele w obszarze zrównoważonego rozwoju te firmy robią i planują. Jednak w większości przypadków działania te nie wynikają z formalnej strategii w zakresie zrównoważonego rozwoju (ESG).

Robert Adamczyk, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR), Członek Zarządu FOB, ekspert Komitetu KIG ds. ESG

Wdrożenie przez Spółki w Europie i na świecie wymogów w zakresie raportowania i ujawniania informacji ESG oraz wysokich standardów zrównoważonego rozwoju będzie miało wpływ na biznes MŚP w Polsce i poza jej granicami. Duże firmy będą rozwijać systemy zarządzania łańcuchem dostaw i bacznie przyglądać się swoim dostawcom pod kątem m.in.: klimatu (w tym energochłonności i emisji dwutlenku węgla), bioróżnorodności i praw człowieka, a także kwestii geopolitycznych (sankcje itp.). Będzie to miało wpływ na to, w jaki sposób przedsiębiorstwa otrzymują finansowanie i jak przedsiębiorstwa planują swoje ustalenia umowne i współpracę z partnerami. Przedsiębiorstwa, które nie posiadają informacji na temat zrównoważonego rozwoju (danych ESG), które nie mogą udokumentować spełniania wymogów formalno-prawnych i nie mogą przekazywać takich informacji swoim partnerom, będą miały trudności z pozyskiwaniem finansowania, a także sprzedażą swoich produktów, lub co gorsza z utrzymaniem istniejących kontraktów handlowych i pozostaniem dostawcami z wyboru dla swoich partnerów.

governance
ład korporacyjny

Z naszego badania wynika, że jedynie 17% firm posiada taką strategię. Być może wielu przedsiębiorców jeszcze postrzega ESG jako chwilowy trend, który szybko minie. Jest to jednak myślenie błędne. ESG, w tym raportowanie CSRD to kluczowa zmiana, rozpoczynająca daleko idący proces transformacji gospodarki. Reguły tej gry wydają się nadal skomplikowane, jednak jedno jest pewne: ci, którzy się nie dostosują, po prostu wypadną z rynku.

17%
firm posiada strategię ESG

Nowe przepisy będą miały konsekwencje dla całego rynku, także dla sektora MŚP, w tym zwłaszcza dla firm będących częścią łańcuchów dostaw największych przedsiębiorstw.

Artykuł powstał we współpracy z Komitetem KIG ds. ESG

¹ ang.: Environmental, Social and Corporate Governance, czyli środowisko naturalne, społeczeństwo i ład korporacyjny

² ang.: Corporate Sustainability Reporting Directive

³ Badanie zostało przeprowadzone od czerwca do października 2023 r., w grupie 172 firm z 15 województw. Firmy usługowe stanowiły 44% uczestników badania, produkcyjne – 40%, a handlowe 16%. Po 39% uczestników osiągało przychody od 10-49 mln zł i co najmniej 50 mln zł, 16% - do 10 mln zł. 39% badanych to firmy zatrudniające od 50-249 osób, 34% - od 10-49 osób, 11% to mikrofirmy, 9% zatrudnia co najmniej 500 pracowników i 7% - od 250-499 osób. Zależnie od pytania uzyskano od 132 do 147 odpowiedzi, które prezentujemy w dalszej części artykułu.